

Ostave s područja kulture polja sa žarama, ibid.; *Grupa Martijanec Kaptol*, ibid., V. Sarajevo 1987. B. Čk.

VINSKI-TOMLJANOVIĆ, Vesna, slikarica (Zagreb, 17. IX. 1944 – 26. VII. 1995). Diplomirala na Akademiji u Zagrebu 1967. Usavršavala se u New Yorku 1968 (W. Barnett). Poslijediplomski studij završila u Zagrebu 1970 (O. Postružnik). U svojim djelima polazi od iskustva informela, akcionog slikarstva i jap. kaligrafskog slikarstva. Istražuje kromatske vrijednosti te naglašava značenje slobodnoga poteza i grafizma (*Slap*, 1979; *Eksplzija boje*, 1980; *Proljetni dan*, 1984; *Jesenski motiv*, 1990). – Samostalno izlagala u Zagrebu, Sisku i Skoplju.

LIT.: D. Horvatić i P. Milosavljević, *Vesna Vinski* (katalog), Zagreb 1972. – D. Horvatić, *Vesna Vinski* (katalog), Zagreb 1990. D. Hč.

VINJANI, selo kraj Imotskoga. Arheol. nalazi potječu iz brončanoga i rim. doba. Kameni tumul sadrži grobove koji su obrubljeni kamenim pločama, a nađen je i triagularni brončani bodež iz ranoga brončanog doba. Na groblju su dobro obrađeni stećci u obliku ploča i križeva.

LIT.: L. Katić, *Stećci u Imotskoj Krajini*, SHP, 1955. – Š. Bešlagić, *Stećci*, kataloško-topografski pregled, Sarajevo 1971. – P. Oreč, *Prapovijesna naselja i grobne gomile u zapadnoj Hercegovini*, GZMBiH, 1978. R.

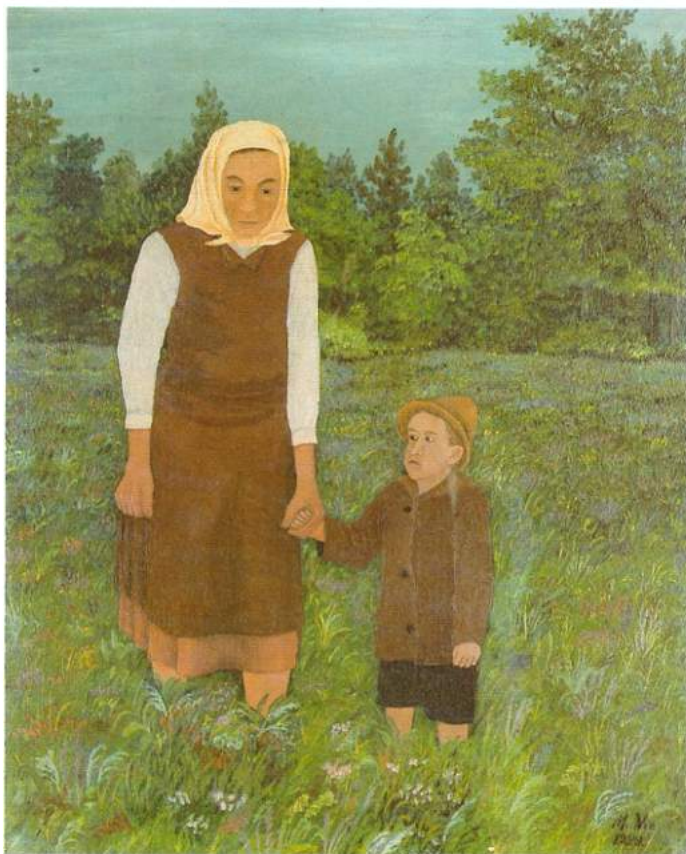
VIRANT, Lina → CRNČIĆ-VIRANT, LINA

VIRGRAD, arheol. nalazište kraj Bošnjaka u / Slavoniji. U bari Virovi, na malome poluotoku, otkriveno je srednjovj. gradište kružna oblika (promjera 20 m). Osim vodom gradište je okruženo nasipom i opkopima. Mnogobrojni su arheol. predmeti tipični za razdoblje kasnoga sr. vijeka (XII – XVI st.); najraniji materijali imaju obilježja bjelobrdске kulture. V. se spominje 1437. i 1446. kao utvrđeni grad (»castrum« odn. »castellum«). Nakon toga postupno gubi važnost; dolaskom Turaka grad nestaje.

LIT.: S. Pavičić, *Razvitak naselja u županjskom području*, Županjski zbornik, 1973, 4, str. 66–68. – K. Minichreiter, *Virgrad*, Arheološki pregled (Beograd), 1970. Br. Pr.

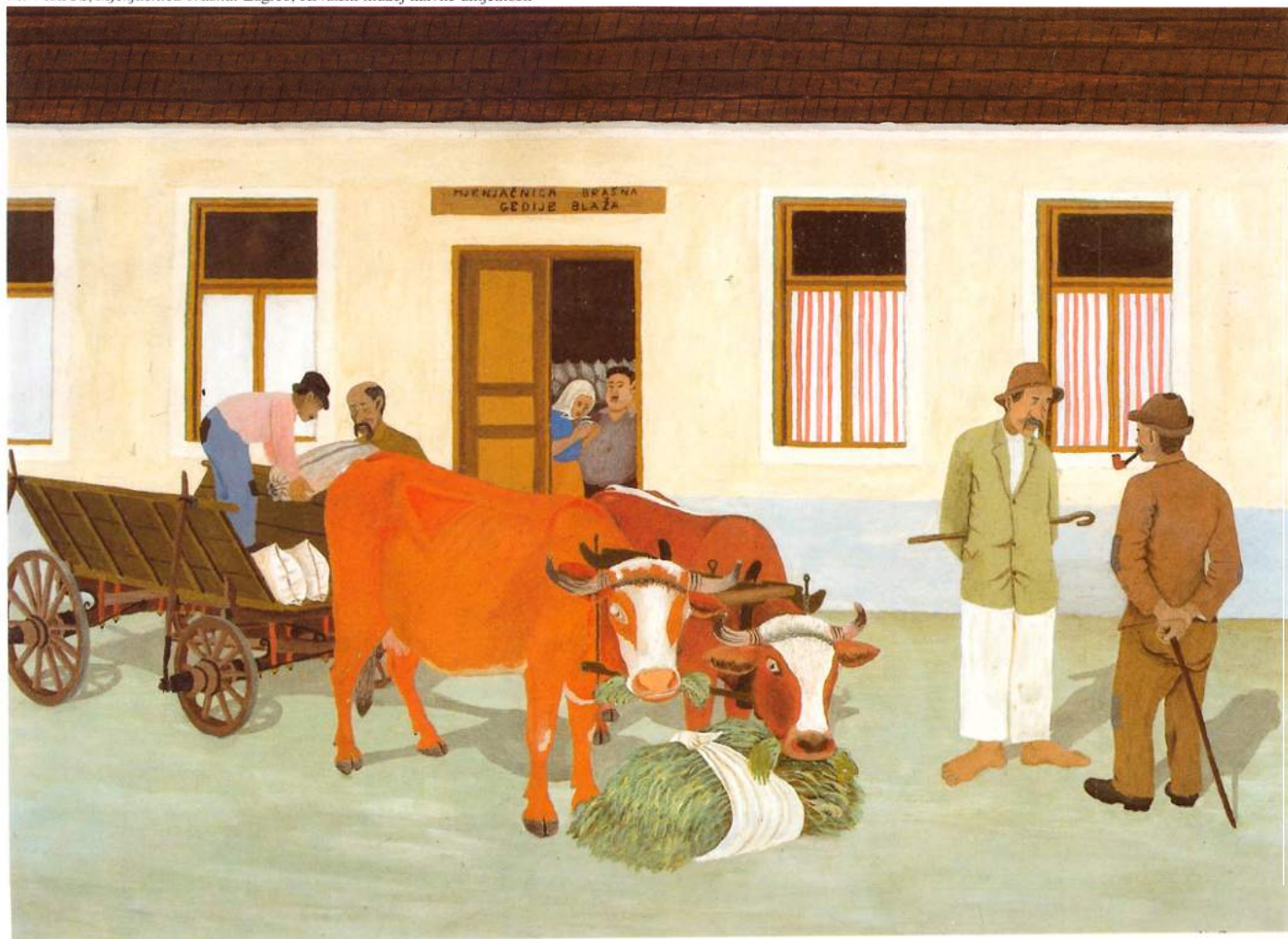
VIRGIL → NEVJESTIĆ, VIRGILJE

VIRIUS, Mirko, naivni slikar (Đelekovec, 28. X. 1889 – Zemun, svibanj 1943). Zemljoradnik, završio četiri razreda osnovne škole.

M. VIRIUS, *Podravka*. Zagreb, Hrvatski muzej naivne umjetnosti

M. VIRIUS, *Mjenjačnica brašna*. Zagreb, Hrvatski muzej naivne umjetnosti

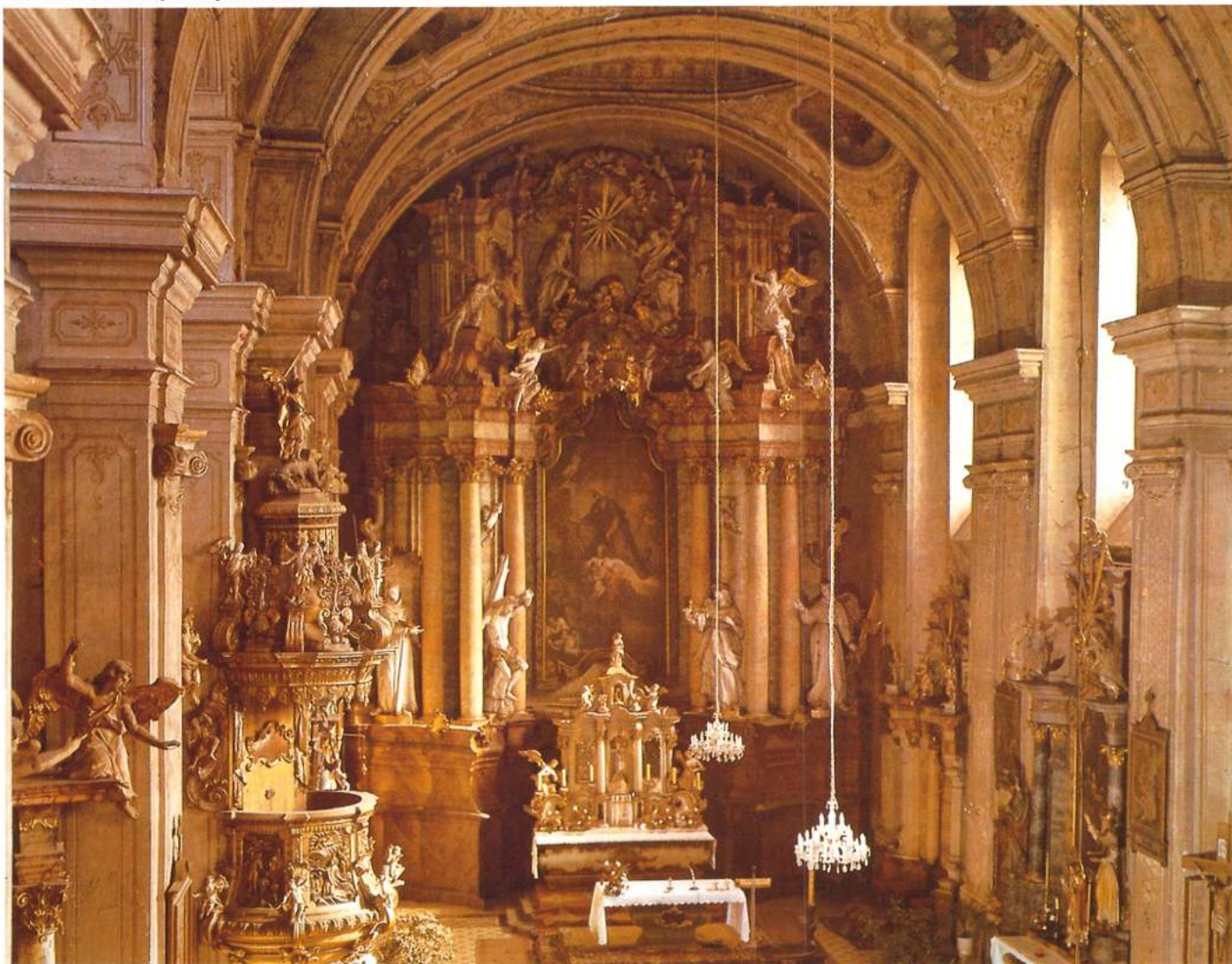

VIROVITICA, dvorac

Povezuje se sa slikarima hlebinske škole (I. Generalić, F. Mraz). Kao slikar djeluje četiri godine (1936–39), poslije toga se bavi političkim radom, zbog čega je uhićen 1943; umro je u logoru u Zemunu.

U početku crta pod utjecajem K. Hegedušića i »Zemlje«, potom radi akvarele, tempere na staklu i ulja. Sudjelovao je na Prvoj izložbi hrvatskih seljaka slikara u Zagrebu 1936. i surađivao u Zborniku hrvatskih seljaka 1938. Viriusovi su rani crteži opisnih značajki i mjestimice nespretne modelacije (*Mesnica na selu*, 1936; *Prosjak*, 1937). Razmjerno brzo nadilazi amatersku razinu; ovladavši perspektivom i kompozicijom teži prema

VIROVITICA, unutrašnjost franjevačke crkve

ekspresivnosti oblika. Rad na zemlji i život seoske sirotinje osnovna je Viriusova tematska preokupacija, a kritički realizam njegova bitna stilsko značajka (*Kosci*, 1937; *Žetva*, 1938; *Nadničar*, 1939). Njegova moć zapažanja neprestano se razvija, a kulminira u figuralnim prizorima u kojima se sjedinjuju crtački i slikarski postupci (*Mjenjačnica brašna*, 1937; *Svatovi*, 1938; *Lončar u selu*, 1939). Na likovima se zamjećuju portretne crte, a dramatika događanja pojačana je odmjerenim kromatskim naglascima (*Svađa za među*, 1937). Boje su mu često guste i tamne, oživljene diskretnim lirskim pojedinostima (*Podravka*, 1939). Premda tematski određeno zavičajnim podravskim motivima, Viriusovo se slikarstvo uzdignulo svojim porukama do univerzalnoga egzistencijskoga i povijesnog značenja. — Samostalne su mu izložbe priredene u Zagrebu (1950, 1963, 1979, 1989), Zemunu (1959 — crteži), Koprivnici (1970) i Hlebinama (1989). Znanstveni simpozij o djelu M. Viriusa održan je u Zagrebu 1989.

LIT.: M. Veža, Seljaci slikari, Književni glas, 1936, 3. — M. Bašičević, Mirko Virius (katalog), Zagreb 1950. — M. Gvozdanović, Mirko Virius — crteži (katalog), Zemun 1959. — O. Bihalji-Merin, Umetnost naivnih u Jugoslaviji, Beograd 1963. — G. Gamulin, Prema teoriji naivne umjetnosti, Kolo, 1965, 5. — M. Meštrović, Virius, u knjizi: Od pojedinačnog općem, Zagreb 1967. — B. Kelemen, Naivno slikarstvo Jugoslavije, Zagreb 1969. — V. Maleković, Hrvatska izvorna umjetnost, Zagreb 1973. — J. Depolo, Mirko Virius (katalog), Zagreb 1979. — G. Gamulin, Hrvatsko slikarstvo XX. stoljeća, I, Zagreb 1987. — M. Špoljar, Mirko Virius, Koprivnica 1989. — Ž. Sa.

VIJRJE, selo SZ od Đurđevca. Nekada se zvalo *Prodavić* kao i nestali kaštel u njemu. U mjestu i okolici nalazi iz neolitika, brončanoga i latenskoga doba, te keltski i rim. novac. — Župna crkva Sv. Martina (1832–33) sa široko zasnovanim gl. pročeljem ima bočno smješten stariji toranj s kapom baroknih oblika (1854) i križem (1727). U crkvi se čuva pet baroknih oltara (gl. iz 1742), propovjedaonica (1844), orgulje (M. Heferer, 1916), slika »Sv. Sebastijan« (1713). Od crk. srebrnih predmeta ističu se dva barokna križa, tri kaleža, moćnik Sv. Križa i neogotička monstranca (1880). — U parku se nalaze pil Sv. Trojstva (1760), spomenik F.